

Toets nieuw Associate-degree programma Ervarings- deskundige in de zorg

Fontys Hogescholen

1 augustus 2016

Inhoud

1	Samenvattend advies	3
2	Werkwijze panel	5
2.1	Panelsamenstelling	5
2.2	Vorbereiding	5
2.3	Locatiebezoek	5
2.4	Vervolgtraject en totstandkoming rapport	6
3	Beschrijving van het programma	7
3.1	Algemeen	7
3.2	Profiel instelling	7
3.3	Profiel Ad-programma	7
4	Ad-programmabeoordeling	9
4.1	Beoogde eindkwalificaties	9
4.2	Onderwijsleeromgeving	12
4.3	Toetsing	15
4.4	Algemene conclusie over de kwaliteit van het Ad-programma	17
4.5	Aanbevelingen	17
5	Overzicht oordelen	19
	Bijlage 1: Samenstelling panel	20
	Bijlage 2: Programma locatiebezoek	22
	Bijlage 3: Overzicht van bestudeerde documenten	23
	Bijlage 4: Lijst met afkortingen	25

1 Samenvattend advies

Fontys Hogescholen heeft bij de NVAO een aanvraag Toets Nieuw Associate-degree-programma ingediend voor Ervaringsdeskundige in de zorg. Deze Associate-degree (Ad) duurt twee jaar (deeltijd), heeft een studieomvang van 120 EC en leidt studenten op tot ervaringswerkers in het sociale domein, in het bijzonder binnen de sectoren Geestelijke Gezondheidszorg (GGz), verslavingszorg en maatschappelijke opvang. De studenten dienen een levensontwrichtende situatie te hebben gekend en zelf als cliënt in de genoemde sectoren een achtergrond te hebben. Tijdens een matchingsgesprek voorafgaande aan de opleiding moeten ze met behulp van een portfolio aantonen dat ze in hun eigen herstelproces een stevige en evenwichtige balans hebben gevonden.

De Ad komt voort uit de hbo-bacheloropleiding Social Work, waar studenten de mogelijkheid hebben zich te specialiseren als ervaringsdeskundige. Ook de betrokkenheid van een aantal docenten bij de uitvoering van niet-bekostigde onderwijstrajecten op het gebied van ervaringsdeskundigheid heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van de Ad. De nauwe samenwerking met de Eindhovense academie voor herstel en ervaringsdeskundigheid Markieza, waar meerdere regionale instellingen in participeren, heeft er eveneens een rol bij gespeeld. De Ad komt dan ook voort uit een sterke behoefte vanuit het werkveld, al is de discussie over de plaats van ervaringsdeskundigen in het functiehuis en over de vraag of het een functie of beroep betreft, nog niet afgerond.

Het visitatiepanel brengt over de Ad Ervaringsdeskundige in de zorg positief advies uit aan de NVAO in het kader van de (beperkte) Toets Nieuw Ad-programma. Dit positieve advies gaat vergezeld van enkele aanbevelingen, die vooral gezien moeten worden als aandachtspunten bij de uitvoering en verdere ontwikkeling van het programma.

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De Ad richt zich op de eindcompetenties uit het landelijke beroepscompetentieprofiel Ervaringsdeskundigheid, die ingebed zijn in de eindkwalificaties van de bacheloropleiding Social Work. Hierdoor is het voor de Ad-studenten mogelijk na afloop door te stromen naar de bachelor. Dit kan zonder een extra schakelprogramma omdat het onderwijs in het Ad-programma voor de helft identiek is aan de eerste twee jaren van de bachelor. Wat het eindniveau betreft is de Ad gesitueerd tussen dat van mbo4 en de hbo-bachelor. Volgens het Nederlands kwalificatiekader richt de Ad zich op niveau 5, dat een hogere mate van reflectieniveau en zelfstandig handelen vereist dan mbo4. De competenties zijn tevens gerelateerd aan de Dublindescriptoren voor de Short Cycle Higher Education.

Het panel heeft een volwaardige Ad aangetroffen waar studenten opgeleid worden voor het beroep van ervaringsdeskundige dat passend is binnen de beroepenstructuur van de GGz, verslavingszorg en maatschappelijke opvang. De hechte relatie met het werkveld laat zien dat de actualiteit van het beroepsprofiel ook in de toekomst is geborgd. Het panel heeft wel geadviseerd het theoretische concept van ervaringsdeskundigheid, waarin 'recovery' een centrale rol speelt, zo nodig te verruimen wanneer er besloten wordt zich ook te richten op sectoren buiten de drie genoemde sectoren van het sociale domein. Een ander aandachtspunt betreft de paradoxale situatie dat Ad-studenten aan de ene kant worden gestimuleerd zich verder te ontwikkelen op hbo-bachelorniveau, maar aan de andere kant

mogelijkerwijs hun specifieke positie als ervaringsdeskundige verliezen als ze verder studeren. Dit vraagt van de opleiding een visie op deze problematiek.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma bestaat voor de helft uit het eerste- en tweedejaarsprogramma van de deeltijdopleiding Social Work. De Ad-studenten volgen dit samen met de deeltijd-bachelorstudenten. Voor de andere helft bestaat het Ad-programma uit het landelijke basis-curriculum ervaringsdeskundigheid. Het geheel is een samenhangend programma met diverse leerlijnen en thema's. De leerlijn Ervaringsdeskundigheid mondt uit in de afstudeeropdracht. Kenmerkend is verder het concurrencyprincipe: studenten gaan één dag per week naar school en werken betaald of niet betaald in de praktijk. De leerlijn Praktijk/studiebegeleiding stelt studenten in staat een verbinding te leggen tussen theorie en praktijk. De docenten van beide leerlijnen zijn ervaren in het doceren in en begeleiden van studenten die zelf een cliëntervaring hebben.

Er is volgens het panel sprake van een eigenstandig onderwijsprogramma dat veel interne samenhang vertoont. Wel vindt het panel dat de manier waarop er in het curriculum wordt toegewerkt naar de afstudeeropdracht, duidelijker kan worden omschreven. Verder zijn er diverse maatregelen getroffen die het voor de specifieke doelgroep mogelijk maken deze studie te volgen. De studiebegeleiders zijn zich er terdege van bewust dat het onderwijs centraal moet staan en dat het niet moet uitmonden in psychosociale hulpverlening. Maar, zo meent het panel, de zorgende omgeving is wel iets waaraan ze steeds (bijvoorbeeld in intervisieachtige bijeenkomsten) aandacht moeten schenken. Het docententeam als zodanig is ook wat opleidingsniveau en bekendheid met het werkveld betreft goed in staat het onderwijs te verzorgen. Ook de opleidingsspecifieke voorzieningen zijn in orde.

Standaard 3: Toetsing

Het toetsbeleid van de Ad is identiek aan dat van de bacheloropleiding. Het panel heeft een afgewogen systeem van formatieve en summatieve toetsing waargenomen, dat recht doet aan de eigenheid van het Ad-programma. De onderwijseenheden die voor beide opleidingen gezamenlijk worden verzorgd, worden op identieke wijze getoetst; ook de beoordelingscriteria zijn dezelfde. Door een gevarieerde toetsmix wordt ruimte geboden aan mensen met een andere afkomst en ook het reguliere instellingsbeleid voor studenten met een beperking biedt mogelijkheden om de toetsing aan te passen aan specifieke behoeftes. De toetskwaliteit wordt goed geborgd, mede dankzij de actieve toets- en examencommissie. Het panel heeft grote waardering voor de open wijze waarop beide commissies invulling geven aan hun kwaliteitsborgende taken.

Het panel komt tot een eindoordeel voldoende ten aanzien van de kwaliteit van het nieuwe Associate-degreeprogramma Ervaringsdeskundige in de zorg van de Fontys Hogescholen en adviseert de NVAO om overeenkomstig te besluiten.

Den Haag, 1 augustus 2016

Namens het panel ter beoordeling van de beperkte Toets nieuw Associate-degree programma Ervaringsdeskundige in de zorg van de Stichting Fontys Hogescholen,

dr. Rudi Roose
(voorzitter)

dr. Rietje van Vliet
(secretaris)

2 Werkwijze panel

2.1 Panelsamenstelling

De NVAO heeft een panel vastgesteld met volgende samenstelling:

Voorzitter:

- Rudi Roose, als universitair docent verbonden aan de vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek van de Universiteit Gent.

Leden:

- Cees van Dongen, voormalig senior beleidsadviseur Avans Hogeschool;
- Rik Bovenberg, directeur-bestuurder van Maatschappelijke Dienstverlening Flevoland;
- Christa Claeys, zorgcoördinator en opleidingscoördinator bij het Centrum voor Volwassenenonderwijs, Vormingsleergang voor Sociaal en Pedagogisch Werk Gent.

Student-lid:

- Eline Leo, student wo-master Onderwijskunde, Universiteit van Amsterdam.

Van ieder panellid is in bijlage 1 een kort curriculum vitae opgenomen, met daarbij de vermelding van ervaring en deskundigheden die relevant zijn voor de visitatie. Het panel werd bijgestaan door Henri Ponds, beleidsmedewerker NVAO, procescoördinator en Rietje van Vliet, extern secretaris.

2.2 Voorbereiding

Bij de toetsing heeft het panel het Beoordelingskader voor de beperkte Toets nieuwe Ad-programma van de NVAO (Stcrt. 2014, nr 9832) in acht genomen.

Het panel heeft zich aan de hand van de door de instelling verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid. In bijlage 3 van dit paneladvies is een overzicht opgenomen van documenten die het panel heeft ontvangen.

Op 5 juli 2016 is het panel bij elkaar geweest. Tijdens deze bijeenkomst zijn de eerste bevindingen van het panel besproken en nadere vragen geformuleerd voor de aanvrager. Deze vragen zijn door de secretaris geïnventariseerd en zijn als input gebruikt voor het locatiebezoek.

2.3 Locatiebezoek

Op 6 juli 2016 heeft het panel een locatiebezoek afgelegd. Tijdens dit bezoek is het panel in verschillende gespreksrondes van nadere informatie voorzien en zijn de vraagpunten aan de orde gesteld en in discussie gebracht.

Ook is de documentatie bestudeerd die tijdens het vooroverleg en het locatiebezoek ter inzage was gelegd. De documentatie is in besloten overleg besproken. Het programma van het locatiebezoek is toegevoegd in bijlage 2; de bestudeerde documentatie is opgenomen in bijlage 3.

Na afloop van de gesprekken heeft het panel het geheel van bevindingen en overwegingen onderling besproken en vertaald naar voorlopige conclusies. Aan het eind van het bezoek heeft de panelvoorzitter die conclusies mondeling teruggekoppeld naar de instelling.

2.4 Vervolgtraject en totstandkoming rapport

Op basis van de bevindingen, overwegingen en conclusies heeft de secretaris een conceptadvies opgesteld dat aan de panelleden is voorgelegd. Vervolgens heeft het panel dit concept van commentaar voorzien, waarna het conceptrapport is vastgesteld door de voorzitter.

Het adviesrapport is op 18 juli 2016 aan de instelling voorgelegd ter controle op feitelijke onjuistheden. De instelling heeft op 21 juli 2016 gereageerd op het adviesrapport. Dit heeft geleid tot een herformulering van één van de aanbevelingen van het panel, waarna het definitieve rapport is vastgesteld door de voorzitter.

Het panel heeft dit advies in volledige onafhankelijkheid opgesteld en op 1 augustus 2016 aan de NVAO aangeboden.

3 Beschrijving van het programma

3.1 Algemeen

Instelling	Fontys Hogescholen
Ad-programma	Ervaringsdeskundige in de zorg
Variant:	Deeltijd
Locatie:	Eindhoven
Studieomvang (EC):	120 EC
CROHO-onderdeel:	Gedrag en maatschappij
Graad:	Associate-degree (Ad)

3.2 Profiel instelling

Fontys Hogescholen (hierna: Fontys) is een kennisinstituut met meer dan 4.300 medewerkers en ruim 44.000 studenten. De instelling is één van de grootste hoger-onderwijsinstellingen van Nederland met een onderwijsaanbod in bijna alle sectoren. Er zijn 28 instituten, die met elkaar momenteel zo'n 85 bacheloropleidingen, 40 masteropleidingen en 6 Associate-degreeprogramma's verzorgen. Ook is er een aanbod aan cursussen en trainingen, dat vooral in Zuid-Nederland gegeven wordt. Naast onderwijs legt Fontys zich met 39 lectoraten toe op onderzoek, kennisinnovatie en contractactiviteiten.

Eén van de instituten is de Fontys Hogeschool Sociale Studies (FHSS). Volgens de Fontys-website (www.fontys.nl) staat het instituut voor het vakmanschap van de sociaal agoog in een omgeving die steeds verandert. FHSS hanteert een visie op hulpverleners waarbij de nadruk ligt op de eigen kracht van de burger en maximale participatie en waar de hulpverlener minder gaat zorgen en de focus meer ligt op ondersteunen. Aan FHSS is het lectoraat Beroepsinnovatie Social Work verbonden dat praktijkgericht onderzoek verricht 'in een tijdgewricht waarin onder invloed van transities, transformaties en bezuinigingen steeds meer van mensen gevraagd wordt om zich staande te houden - zelf of samen met anderen - met zo min mogelijk professionele ondersteuning'.

Kern van het onderwijsaanbod van FHSS is de bacheloropleiding Social Work, die zowel in voltijd- als deeltijdvariant wordt verzorgd. Ruim 1400 studenten volgen deze opleiding. Daarnaast verzorgen de docenten in het kader van de zakelijke dienstverlening ook niet-bekostigd onderwijs. Zo is er de basisopleiding Intensieve Pedagogische Thuisbegeleiding (IPT) en de TOED basiscursus ervaringsdeskundigheid. Deze laatste cursus wordt georganiseerd samen met de Eindhovense academie voor herstel en ervaringsdeskundigheid Markieza en het Instituut voor Gebruikersparticipatie en Beleid (IGPB).

3.3 Profiel Ad-programma

De samenwerking met het werkveld heeft FHSS zicht gegeven op de veranderde vraag met betrekking tot de competenties van professionals. De inzet van ervaringsdeskundigen in het maatschappelijk domein wordt gestimuleerd door verschillende partijen, waaronder werkgevers, cliëntenorganisaties, kenniscentra en de zorgverzekeraars. Er is inmiddels sprake van een landelijk beroepscompetentieprofiel (2013), al is de discussie in het

werkveld over de plaats van ervaringsdeskundigen in het functiehuis en over de vraag of het een functie of beroep betreft, nog niet afgerond.

De Ad Ervaringsdeskundige in de zorg leidt studenten op tot ervaringswerkers in het sociale domein. De opleiding bereidt hen voor op functies in de Geestelijke Gezondheidszorg (GGz), verslavingszorg en maatschappelijke opvang. De doelgroep bestaat uit studenten die zelf als cliënt in deze sectoren een achtergrond hebben. Afgezien van de wettelijke toelatingseisen geldt als voorwaarde dat ze in hun eigen herstelproces een stevige en evenwichtige balans gevonden moeten hebben. Ze hebben er bewust voor gekozen om hun ervaringen in de hulpverlening in te zetten in de functie van ervaringswerker. De belangstelling voor de Ad is groot, getuige de 70 matchingsgesprekken die in 2016 zijn gevoerd. De feitelijke instroom zal dit jaar naar verwachting aanvankelijk circa 40 studenten per jaar bedragen en zich later stabiliseren op circa 25 studenten.

Het Ad-programma is tot stand gekomen mede dankzij de samenwerking tussen FHSS, het lectoraat en diverse instellingen in de regio. Met name de samenwerking met GGz Eindhoven (GGz-E) heeft een rol gespeeld in het ontstaan van de nieuwe opleiding. Daar werkt men vanouds met ervaringswerkers, voor wie de academie voor herstel en ervaringsdeskundigheid Markieza werd opgericht. Samen met onder andere Markieza verzorgt FHSS de hierboven genoemde TOED basiscursus. Bovendien is een deel van het bachelorprogramma Social Work, in het bijzonder van de afstudeerrichting GGz-Agoog, gericht op ervaringsdeskundigheid. Deze specialisatie binnen genoemde afstudeerrichting wordt afgebouwd; het nieuwe Ad-programma Ervaringsdeskundige in de zorg komt daarvoor in de plaats.

De Hanzehogeschool in Groningen is in Nederland de enige onderwijsinstelling die ook een Ad Ervaringsdeskundige in de zorg aanbiedt. FHSS heeft met de Hanzehogeschool afstemmingsoverleg gevoerd en wil de samenwerking met deze instelling versterken door onder andere gezamenlijk de afstudeeronderzoeken te kalibreren.

4 Ad-programmabeoordeling

Van toepassing is het Kader voor de beperkte Toets nieuw Ad-programma van de NVAO (Stcrt. 2014, nr 9832). Dit kader wordt gebruikt als de instelling beschikt over een positief oordeel over de instellingstoets kwaliteitszorg. Dit is het geval met de Fontys Hogescholen (besluit NVAO 5 september 2013).

De beoordeling is gericht op vijf vragen:

1. Wat beoogt het Ad-programma ?
2. Met welk programma?
3. Met welk personeel?
4. Met welke voorzieningen?
5. Hoe wil het Ad-programma dit toetsen?

Deze vijf vragen zijn vertaald in drie standaarden. Over de standaarden geeft het visitatie-panel een gemotiveerd oordeel op een tweepuntsschaal: onvoldoende of voldoende. Vervolgens geeft het panel een gemotiveerd eindoordeel over de kwaliteit van het Ad-programma als geheel, ook op de tweepuntsschaal.

De definities die bij de beoordeling zijn gehanteerd, hebben zowel betrekking op de scores van de standaarden als op de scores van het Ad-programma in totaal:

- *Basiskwaliteit*: de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van een Ad-programma binnen het hoger onderwijs.
- *Onvoldoende*: het Ad-programma voldoet niet aan de basiskwaliteit.
- *Voldoende*: het Ad-programma voldoet aan de basiskwaliteit.

4.1 Beoogde eindkwalificaties

4.1.1 Standaard 1

De beoogde eindkwalificaties van het Ad-programma zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Bevindingen

De Ad Ervaringsdeskundige in de zorg richt zich op het landelijke beroepscompetentie-profiel Ervaringsdeskundigheid (2013), dat na raadpleging van het werkveld is vastgesteld door HEE!, het Trimbos-Instituut, het kenniscentrum Phrenos, GGz Nederland en Movisie. Daarbij wordt ervaringsdeskundigheid gedefinieerd als het vermogen om op grond van eigen herstellervaring voor anderen ruimte te maken voor herstel.

Hoewel deze deskundigheid in het brede sociale domein steeds vaker wordt ingezet, concentreert de nieuwe Ad zich in eerste instantie op de sectoren GGz, verslavingszorg en maatschappelijke opvang omdat de ontwikkelingen zich daar momenteel het duidelijkst aftekenen. Niettemin zijn ook in deze sectoren de beroepsstructuur en het functiehuis er nog niet op aangepast, waardoor er nog onduidelijkheid bestaat over de ervaringsdeskundige als functie of beroep. Dit is ook gebleken in de verschillende gespreksrondes tijdens het locatiebezoek van het panel. Wel is er duidelijkheid over de kerntaken: (1) het bieden van ondersteuning bij individuele herstelprocessen, (2) het inrichten van herstel-

ondersteunende zorg en (3) het tegengaan van stigmatisering door emancipatoire beïnvloeding van maatschappelijke processen en het creëren van maatschappelijk kansen.

In het landelijke beroepscompetentieprofiel worden zeven eindcompetenties onderscheiden, die alle zijn ingebed in de bestaande zeven eindkwalificaties van de bacheloropleiding Social Work. De Ad-competenties gericht op ervaringsdeskundigheid zijn:

1. Contactueel en communicatief vaardig zijn in individuele contacten en met groepen;
2. Het kunnen inzetten van eigen ervaringen op 'empowerende' wijze;
3. Methodisch handelen;
4. Samenwerken;
5. Conceptueel en normatief denken;
6. Voorlichten, adviseren, coachen en scholen;
7. Zelfsturing en zelfhantering.

De Ad is ingedeeld als niveau 5 van het Nederlandse kwalificatiekader (NLQF). FHSS beschrijft in haar informatiedossier hoe dit niveau zich verhoudt tot de omliggende niveaus 4 en 6 (respectievelijk het mbo4-niveau en het hbo-bachelorniveau). Ervaringswerkers die op niveau 4 functioneren, vervullen op uitvoerend niveau een rol rond de herstelondersteuning van cliënten. Niveau 5 vereist volgens FHSS een hogere mate van reflectieniveau en zelfstandig handelen. Op niveau 6 is handelen en werken in coördinerende c.q. leidinggevende functies aan de orde. Het informatiedossier laat bovendien zien dat de competenties van de Ad afgeleid zijn van de eisen die het (inter)nationale werk- en beroepenveld stelt aan ervaringsdeskundigen en dat de competenties gerelateerd zijn aan de Dublindescriptoren voor de Short Cycle Higher Education.

Voor het monitoren van de actualiteit van het beroeps- en competentieprofiel werkt FHSS nauw samen met het werkveld. Zo is FHSS betrokken geweest bij de ontwikkeling van het landelijke beroepscompetentieprofiel. Verder is het Ad-programma tot stand gekomen mede naar aanleiding van niet-bekostigde opleidingstrajecten die in samenwerking met onder andere Markieza worden uitgevoerd. Over de Ad is tevens intensief overleg gevoerd met diverse instellingen op het gebied van de GGz, verslavingszorg en maatschappelijke opvang. Het voornemen is om een aparte werkveldcommissie Ervaringsdeskundige in het leven te roepen die deze instellingen vertegenwoordigt. Deze commissie krijgt een adviserende taak met betrekking tot het beroepsprofiel, het eindniveau en de inhoud van het onderwijsprogramma. Daarnaast is er sprake van structurele samenwerking met het relevante werkveld ten behoeve van onderwijs en onderzoek.

Overwegingen

Het panel heeft een volwaardige, eigenstandige opleiding waargenomen die studenten voorbereidt op een nieuw beroep of nieuwe functies binnen het sociale domein. FHSS heeft voldoende duidelijk gemaakt dat dit nieuwe beroep passend zou zijn binnen de beroepenstructuur van de GGz, verslavingszorg en maatschappelijke opvang. Ook de vertegenwoordigers van het werkveld hebben er nadrukkelijk op gewezen dat het beroep of de functie van ervaringsdeskundige complementair is aan de reeds bestaande beroepen en functies in het sociale domein en dat de vraag naar ervaringsdeskundigen steeds groter wordt. Niettemin heeft het panel geconstateerd dat het onduidelijk is of het nu gaat om nieuwe functies, dan wel om een volwaardig beroep. Het adviseert de opleiding dan ook om, binnen het voor haar mogelijke, bij te dragen aan de ontwikkeling van een duidelijke visie hierop. Dit kan bijvoorbeeld samen met de collega-opleiding van de Hanzehogeschool

Groningen en andere actoren – onder wie de alumni van Social Work met als afstudeerrichting GGz-Agoog, gericht op ervaringsdeskundigheid.

Het panel kan zich vinden in het voornemen van FHSS om de Ad op termijn ook te richten op andere sectoren binnen het sociale domein. De deelname van enkele docenten aan het Europese onderzoeksprogramma The Missing Link, over ervaringsdeskundigheid in sociale uitsluiting en armoede, is wellicht een goede voorbereiding hierop. Dit laat onverlet dat het huidige theoretische concept van ervaringsdeskundigheid, dat uitgaat van 'recovery' en dat een centrale rol speelt binnen de opleiding, vermoedelijk zal moeten worden aangevuld zodra deze focusverbreding aan de orde is.

FHSS heeft tevens laten zien dat er voor de studenten na afstuderen een vloeiende transitie mogelijk is naar de hbo-bacheloropleiding Social Work: niet alleen liggen de competenties van de Ad en de bachelor in elkaars verlengde, ook is een substantieel deel van het Ad-programma identiek aan dat van de deeltijdvariant van de bachelor. Het panel vindt het dan ook een goed voornemen om de doorstroom mogelijk te maken zonder een extra schakelprogramma. Wel wijst het panel op de paradoxale situatie dat Ad-studenten aan de ene kant worden gestimuleerd zich verder te ontwikkelen op hbo-bachelorniveau, maar aan de andere kant mogelijk hun specifieke positie als ervaringsdeskundige verliezen als ze verder studeren. Dit vraagt van de opleiding een visie op deze problematiek.

Als overweging noemt het panel verder de professionele oriëntatie van het Ad-programma. FHSS heeft overtuigend aangetoond dat er sprake is van een grote arbeidsmarktrelevantie en dat de nieuwe Ad een antwoord is op een duidelijk gearticuleerde vraag uit de drie genoemde sectoren binnen het sociale domein. Het opleidingsmanagement, het ontwikkelteam en de vertegenwoordigers van het werkveld met wie het panel heeft gesproken, hebben bovendien diverse voorbeelden genoemd van de wijze waarop FHSS ten behoeve van de Ad heeft samengewerkt en ook in de toekomst zal samenwerken met instellingen binnen deze sectoren. Daarmee hebben deze gesprekspartners laten zien dat de Ad goed in het werkveld is ingebed. Ook hebben ze de eigen profilering ten opzichte van de gelijknamige Ad van de Hanzehogeschool Groningen duidelijk gemaakt, die zich meer richt op de volle breedte van het sociale domein.

Het panel overweegt tot slot, wat het Ad-niveau betreft, dat de eindcompetenties evenwichtig verdeeld zijn over de Dublindescriptoren en dat het beoogde eindniveau doeltreffend is beschreven.

Conclusie

Het panel concludeert dat de Ad Ervaringsdeskundige in de zorg voldoet aan de standaard 'Beoogde eindkwalificaties'.

4.2 Onderwijsleeromgeving

4.2.1 Standaard 2

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Bevindingen

De Ad Ervaringsdeskundige in de zorg duurt twee jaar (120 EC) en bestaat voor de ene helft uit het eerste- en tweedejaarsprogramma van de deeltijdopleiding Social Work. Dit betekent dat het eerste studiejaar in het teken staat van oriënteren en funderen en het tweede studiejaar in het teken van ontwerpen en uitvoeren. De Ad sluit op dit niveau af, terwijl de bachelor studenten verder opleidt tot het vierdejaarsniveau van regie voeren. De andere helft van het Ad-programma bestaat uit het gehele landelijke basiscurriculum ervaringsdeskundigheid. Dit basiscurriculum gaat uit van het landelijke beroepscompetentie-profiel en is vastgesteld onder leiding van het Trimbos-Instituut, Phrenos en HEE!.

Het Ad-programma omvat blijkens het informatiedossier en de onderwijs- en examen-regeling (OER) vier leerlijnen: Theorie, Vaardigheden, Ervaringsdeskundigheid en Praktijk/studiebegeleiding. De studenten volgen de leerlijn Theorie samen met de deeltijdstudenten Social Work. De leerlijn Vaardigheden verschilt in zoverre van de vaardighedenlijn uit de bachelor dat er een aantal trainingen in gecompriëerde vorm in het programma is opgenomen en dat sommige trainingen zijn vervallen dan wel op een ander tijdstip worden aangeboden. De leerlijn Ervaringsdeskundigheid komt als zodanig niet terug in het bachelorprogramma en de leerlijn Praktijk/SB is in de Ad specifiek gericht op het leren inzetten van de ervaringsdeskundigheid binnen de praktijk en de betekenis hiervan voor de student. Naast deze verticale samenhang is er in het programma een horizontale samenhang aangebracht door middel van thema's per onderwijsperiode, die oplopen in de mate van abstractheid: jezelf, de ander, de rol van ervaringsdeskundige en de maatschappij.

De Ad heeft een eigenstandige afstudeeropdracht 'Innoveren & Beleid', gekoppeld aan de leerlijn Ervaringsdeskundigheid. In het eerste studiejaar maken de studenten zich de informatievaardigheden eigen die het praktijkgerichte onderzoek nodig heeft. In het tweede jaar leren de studenten stapsgewijs, onder begeleiding van een docent, de onderzoeks-cyclus te gebruiken: van verwonderen, een beroepsrelevant onderzoeksthema kiezen, oplossingsrichtingen verkennen, een analyse uitvoeren, haalbaarheid checken en het in planvorming uitwerken van de gekozen oplossing en dit verantwoorden (presentatie).

Het programma is vormgegeven volgens de didactische principes van FHSS. Centraal daarin is de 'Real Life Challenge': studenten werken aan het begin van iedere onderwijsperiode aan een praktijkvraagstuk dat meerdere perspectieven en meerdere oplossingsmogelijkheden kent. Deze vraagstukken nemen toe in complexiteit en laten zien hoe de leerlijnen zich tot elkaar en tot de praktijk verhouden. Ook de beroepsproducten die de studenten moeten leveren, zijn gekoppeld aan de praktijk. Een ander principe is het ervaringsgericht leren, met veel mogelijkheden voor studenten om hun eigen ervaringen in te brengen, wat in lijn ligt met het professionele handelingskader van de ervaringsdeskundige zelf.

Het Ad-programma wordt in deeltijd aangeboden. Er is één onderwijsdag in de week. Daarnaast moeten de studenten betaald of onbetaald werk verrichten. In het eerste jaar is dit minimaal 8 uur per week, in het tweede jaar 18 uur per week. Door middel van gerichte opdrachten, zo heeft het ontwikkelteam toegelicht, wordt een verbinding gelegd tussen theorie en praktijk. De praktijkleerplaatsen, waar de studenten gefaseerd alle aspecten van de functie ervaringsdeskundige moeten kunnen ontwikkelen, worden beoordeeld aan de hand van de eisen die de examencommissie heeft vastgesteld en die in de OER worden weergegeven. De screening gebeurt door het praktijkteam, in casu de praktijkcoördinator. Dankzij de samenwerking met diverse ketenpartners ten behoeve van de bachelor beschikt de Ad reeds over een lijst goedgekeurde praktijkinstellingen. Alle studenten hebben naast hun vaste praktijkbegeleider een studentbegeleider namens de opleiding, die ook op de praktijkleerplaats komt.

Voor de Ad gelden dezelfde formele toelatingsvoorwaarden als voor de deeltijdvariant van de bacheloropleiding Social Work. Als aanvullende eis wordt gesteld dat de studenten cliëntervaringen moeten hebben opgedaan in de GGZ, verslavingszorg en/of maatschappelijke opvang. Een docent van de opleiding en een ervaringswerker uit de beroepspraktijk toetsen in een matchingsgesprek met de aspirant-studenten of deze een balans in hun eigen herstelproces hebben gevonden en of zij in staat zijn te leren hun eigen ervaringen in te zetten ten dienste van de ander en de organisatie. Ter voorbereiding op het matchingsgesprek stellen de aspirant-studenten een portfolio samen over onder meer hun herstelproces. Tijdens het gesprek met het ontwikkelteam is aangegeven dat er op basis van dit criterium in beginsel niet kan worden geselecteerd. Wel kan het advies aan de aspirant-student zijn om, bijvoorbeeld bij gebrek aan professionele distantie, nog een jaar te wachten en vrijwilligerswerk te doen of, bij gebrek aan eigen cliëntervaringen, te kiezen voor de bacheloropleiding.

Omdat de doelgroep van de Ad wordt gevormd door studenten die een levensontwrichtende situatie hebben gekend, is de wijze waarop zij worden begeleid van groot belang. Er worden verschillende middelen ingezet. Zo wordt iedere onderwijsdag begonnen met een gezamenlijke start ('scrum') om te kunnen schakelen en te verbinden. Daar kunnen de studenten onder meer hun eigen ervaringen van de week inbrengen, feedback geven op elkaar en vooruitblikken naar wat er de dag komen gaat. Verder bedraagt de docent-studentratio 1:15 en is de groepsgrootte bij de leerlijn Praktijk/SP beperkt tot maximaal tien studenten. Daardoor kan de studiebegeleider extra aandacht geven aan de kwetsbaarheid van de studenten. Indien noodzakelijk kan een student worden doorverwezen naar de zorgcoördinator van FHSS – de 'spil in de organisatie rondom studeren met een beperking' –, de studentendecaan, de studentpsycholoog of eventueel een extern zorg- of hulpverleningstraject.

De docenten van de Ad maken tevens deel uit van het docentenkorps van FHSS, waarbij de vakdocenten op hun eigen expertise worden ingezet. Met name voor de leerlijnen Ervaringsdeskundigheid en Praktijk/SB worden bijzondere eisen aan de docenten gesteld. Ze worden ingezet als expertdocenten die ervaring hebben met de doelgroep ('experts in experience'). Een aantal van hen is tevens studiebegeleider. Het team is bovendien uitgebreid met een docent die zelf ervaringsdeskundige is en de specialisatie Ervaringsdeskundigheid van de bacheloropleiding Social Work heeft gevolgd. Ook de samenwerking met bijvoorbeeld Markieza draagt bij aan de deskundigheid binnen het team op het gebied van doceren aan de specifieke Ad-doelgroep. Zoals een van de docenten het heeft uitgedrukt: 'Daardoor zijn er veel ervaringswerkers die naast ons staan'.

Een andere docent heeft gewezen op de cultuur binnen FHSS die bevorderlijk is voor de expertise: docenten lopen veel bij elkaar binnen, houden intervisieachtige bijeenkomsten en beginnen de week met informeel overleg ('scrum'). Verder bestaat de mogelijkheid om in het kader van professionalisering enige tijd stage te lopen in de beroepspraktijk.

Het onderwijs wordt verzorgd op de Fontys-locatie aan de Theodor Fliednerstraat te Eindhoven. Daar zijn de lokalen, studiewerkplekken, docentenkamers en de mediatheek aanwezig. Verder zijn er diverse ict-faciliteiten voor studenten en docenten. Voor de digitale leeromgeving (N@tschool, Silverpoint) en de informatievoorziening over modules en roosters wordt gebruik gemaakt van intranet. Studenten kunnen hun studievoortgang monitoren door middel van het digitale studievolsysteem Progress.

Overwegingen

Het panel heeft een programma aangetroffen dat de studenten goed in staat stelt de beoogde eindcompetenties op NLQF-niveau 5 te realiseren. Het zogenaamde KLOTS-schema (Kwalificaties, Leerdoelen, Onderwijseenheid, Toetsing en Studiepunten) maakt inzichtelijk waar in het curriculum welke competenties aan de orde zijn, welke leerdoelen ervan zijn afgeleid en hoe ze worden getoetst. Ook met het samenspel van leerlijnen en thema's is aangetoond dat er sprake is van een evenwichtig en vooral samenhangend curriculum dat voldoende eigenheid heeft om zich te onderscheiden. Een sterk punt is dat de Ad-studenten de leerlijn Theorie samen volgen met de deeltijdstudenten van de bacheloropleiding, hetgeen niet alleen het mogelijk stigmatiserende effect van een aparte Ad wegneemt maar ook bevorderend werkt voor de doorstroom naar de bachelor.

Het concurrencymodel waarop het deeltijdprogramma van de Ad is gebaseerd, is volgens het panel goed uitgewerkt en biedt de studenten voldoende mogelijkheden om de ervaringen op de opleiding te integreren met de ervaringen in de beroepspraktijk. Een vergelijkbare integratie heeft naar het oordeel van het panel terecht een plaats gekregen in de Real Life Challenge aan het begin van iedere onderwijsperiode en in de studiebegeleiding waar studenten worden ondersteund om een transfer tussen theorie en praktijk te maken. Belangrijk is echter ook de praktijkleerplaats van de student. Het panel heeft waardering voor de aard en intensiteit van de vele samenwerkingsrelaties van FHSS met het werkveld. Mede hierdoor biedt de praktijk ruimte aan de studenten om het ontwerpen en uitvoeren – het niveau waarop de Ad afsluit – een plaats te geven. Studenten kunnen hierop reflecteren en, in het kader van hun afstudeeropdracht, nadenken over beleidsmatige innovaties. Het panel heeft echter geconstateerd dat het programma op het punt van praktijkgericht onderzoek nog niet geheel is uitgewerkt. Hierdoor bestaat er nog onduidelijkheid over de wijze waarop studenten worden voorbereid op taken als kwaliteitsverbetering en beleidsontwikkeling, zoals beschreven in het landelijke beroepscompetentieprofiel (niveau D). Ook het afstudeeronderzoek zou duidelijker en explicieter in het programma kunnen worden opgenomen.

Verder meent het panel dat de manier waarop de onderwijsvisie van FHSS in de praktijk wordt gebracht, recht doet aan de specifieke doelgroep van de Ad. Ook acht het panel het begeleidingssysteem binnen de leerlijn Praktijk/SB en het beleid rond studeren met een beperking toereikend. De docenten met wie het panel heeft gesproken toonden zich ervan bewust dat het onderwijs geen therapie mag worden en dat ook zij de nodige professionele distantie moeten bewaren. Blijf als team echter voldoende aandacht geven aan een zorgende omgeving, is het advies van het panel. De kwaliteit van het matchingsgesprek is eveneens op orde. Weliswaar zijn de criteria op basis waarvan een aspirant-student

toelaatbaar wordt geacht, niet altijd even helder, toch heeft FHSS voldoende borgingsmechanismen ingebouwd. Het feit dat de gesprekken worden gevoerd samen met een ervaringsdeskundige uit het werkveld, wordt zeer gewaardeerd.

Er is volgens het panel voldoende collectiviteit onder de docenten om visies, werkzaamheden en ervaringen te delen en op elkaar af te stemmen. FHSS heeft wat het Ad-team betreft een goede mix gerealiseerd van reguliere vakdocenten en bijzondere expertdocenten. Uit de gesprekken is gebleken dat er onder de docenten voldoende ervaring is met studenten die een levensontwrichtende situatie hebben meegemaakt. De docenten zijn goed geschoold en waar nodig zijn er uiteenlopende mogelijkheden om hun kennis- en opleidingsniveau dan wel de werkveldervaring te vergroten.

De opleidingsspecifieke voorzieningen zijn, voor zover het panel heeft nagegaan, adequaat. De literatuur die de studenten moeten bestuderen, is aan de maat.

Conclusie

Het panel concludeert dat de Ad Ervaringsdeskundige in de zorg voldoet aan de standaard 'Onderwijsleeromgeving'.

4.3 Toetsing

4.3.1 Standaard 3

Het Ad-programma beschikt over een adequaat systeem van toetsing

Bevindingen

In het toetshuis van de Ad wordt overeenkomstig het toetsbeleid van FHSS een onderscheid gemaakt tussen summatieve en formatieve toetsing. De wijze waarop de onderwijseenheden van het eerste studiejaar summatief worden getoetst, is vastgelegd in een KLOTS-schema, waarin tevens een verbinding wordt gelegd met de competenties en de leerdoelen. Het KLOTS-schema voor het tweede studiejaar is nog in ontwikkeling.

De toetsing binnen de leerlijnen Theorie en Vaardigheden is voor de bacheloropleiding en de Ad identiek. Ook de beoordelingscriteria zijn identiek. De toetsing binnen de leerlijnen Ervaringsdeskundigheid en Praktijk/SP, zo heeft het ontwikkelteam benadrukt, is echter afgestemd op de Ad en de doelgroep. Door een gevarieerde toetsmix kan ruimte worden geboden aan mensen met een andere afkomst. Het reguliere FHSS-beleid voor studenten met een beperking biedt mogelijkheden om hen bijvoorbeeld in een prikkelarme omgeving schriftelijke toetsen te laten maken. Aan het einde van beide studiejaar wordt de praktijk apart getoetst en beoordeeld door de studiebegeleider, waarbij de beoordeling door de praktijkbegeleider als advies wordt meegewogen. De opleiding spreekt in dit verband van 'kansrijkheidsgesprekken' met studenten waarin zij gedwongen worden te reflecteren op het geleerde in de praktijk en op de vraag hoe kansrijk ze zijn om de toetsing met een voldoende af te ronden. De performance assessments worden met name in het tweede studiejaar afgenomen.

Het onderzoek dat studenten moeten verrichten voor de afstudeeropdracht, is Ad-specifiek. Het ontwikkelteam spreekt niet in termen van kwantitatief of kwalitatief onderzoek zoals in de bachelor gebruikelijk is, maar van actieonderzoek waarbij studenten 'out of the box'

denken, lezen, gesprekken voeren, foto's maken of bijvoorbeeld rondkijken, met als doel te komen tot een weloverwogen innovatieve oplossing voor een ervaren beleidsmatig probleem in de praktijk van ervaringsdeskundigheid. De afstudeeropdracht wordt doorgaans uitgevoerd in de eigen praktijkleerplaats en kent diverse formatieve feedbackmomenten. De studenten sluiten de opdracht af met een presentatie over de gekozen oplossingsrichting. Bij de beoordeling zullen de examinatoren rubrics gebruiken, die ontwikkeld worden zodra de eerste studenten met het afstudeeronderzoek beginnen.

Bij de borging van de toetskwaliteit zijn de toets- en examencommissie van FHSS van belang, waarin ook de Ad vertegenwoordigd is. De examencommissie stelt de richtlijnen op waaraan de toetsing moet voldoen. De toetscommissie heeft een ondersteunende rol bij de toetsconstructie door nieuwe (summatieve) toetsen voordat ze worden afgenomen, te screenen op validiteit, betrouwbaarheid en transparantie. Deze screening is voor het eerste studiejaar nagenoeg afgerond. Bij de beoordeling van het afstudeeronderzoek wordt het vierogen-principe toegepast en achteraf worden er kalibreersessies gehouden. De examencommissie heeft geadviseerd het afstudeerwerk van studenten ter onderlinge afstemming uit te ruilen met dat van de Ad-studenten van de Hanzehogeschool.

Overwegingen

Op grond van het informatiedossier, het Handboek toetskwaliteit van FHSS en de verschillende gespreksrondes tijdens het locatiebezoek stelt het panel vast dat er sprake is van een uitgebalanceerd toetsbeleid dat recht doet aan de eigenheid van de opleiding. Het panel vindt het terecht dat de toetsing in de leerlijnen Theorie en Vaardigheden niet is aangepast aan de Ad c.q. de doelgroep. Het heeft bij de docenten die als examinator zullen worden ingezet, bovendien voldoende besef waargenomen van het mogelijk averechtse effect dat een onvoldoende beoordeling teweeg kan brengen bij studenten met een cliëntervaring in het sociale domein. De begeleidingsmogelijkheden zijn echter van dien aard dat het panel verwacht dat dit de beoordeling niet verder zal beïnvloeden.

Het panel heeft tevens vastgesteld dat de Ad beschikt over een actieve toets- en examencommissie die werken vanuit een heldere visie op hun positie, werkwijze en taken. Vooral het beleid om docenten meer als experts te betrekken bij de toetsing en beoordeling, in plaats van hen slechts te onderwerpen aan toetscontroles, kan de waardering van het panel wegdragen omdat dit de dialoog over de toetskwaliteit bevordert. FHSS stelt daar bovendien voor docenten een goede scholing in het toetsen en beoordelen tegenover. Ook kan het panel zich vinden in het beleid om de toetsing niet alleen te screenen per onderwijseenheid maar ook per onderwijsperiode. Daardoor kan ook de studielast in de screening meegenomen worden. Verder getuigt het van een goede, open houding dat de examencommissie zoekt naar mogelijkheden om zich bij de kwaliteitsborging vooraf te laten bijstaan door studenten.

Conclusie

Het panel concludeert dat de Ad Ervaringsdeskundige in de zorg voldoet aan de standaard 'Toetsing'.

4.4 Algemene conclusie over de kwaliteit van het Ad-programma

Het panel oordeelt dat de nieuwe Ad Ervaringsdeskundige in de zorg op elk van de drie standaarden voldoet aan de eisen die door de NVAO zijn geformuleerd. De eindkwalificaties zijn duidelijk geformuleerd en het beoogde eindniveau is op een heldere manier in verband gebracht met het mbo- en hbo-bachelorniveau. De onderwijsleeromgeving voldoet in al haar facetten aan wat er van een Ad verwacht mag worden. Het informatiedossier, de brondocumenten en de gesprekken tijdens het locatiebezoek hebben het panel voldoende houvast gegeven om te oordelen dat er een goede Ad is ontwikkeld voor de specifieke doelgroep van studenten met een eigen cliëntverleden in het sociale domein. Bovendien is het systeem van toetsing, inclusief de borgingsmechanismes, voldoende bevonden. De eindconclusie is dan ook positief: de nieuwe Ad bezit de basiskwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijze verwacht mag worden van een associate-degreeprogramma binnen het hoger onderwijs.

Tijdens het locatiebezoek heeft het panel verder een opleidingsteam aangetroffen dat ervaren is in het lesgeven aan en begeleiden van studenten die een levensontwrichtende situatie hebben gekend. Zowel de ontwikkelaars als de docenten toonden zich zeer gemotiveerd om deze studenten een kans te bieden zich door middel van een Ad professioneel te ontwikkelen tot ervaringsdeskundige in de zorg. Daarnaast heeft het panel zeer betrokken vertegenwoordigers van het werk- en beroepenveld ontmoet en was het onder de indruk van de wijze waarop de toets- en examencommissie haar werk doet.

Voorts heeft het panel geconstateerd dat er nu reeds sprake is van hechte samenwerkingsrelaties met diverse regionale instellingen binnen het sociale domein. Het feit dat verschillende docenten, al dan niet vanuit het lectoraat Beroepsinnovatie Social Work, betrokken zijn of zijn geweest bij onderzoek naar de inzet van ervaringsdeskundigheid in de sectoren GGz, verslavingszorg en/of maatschappelijke opvang, is hierbij een groot voordeel. De Ad sluit dan ook nauw aan bij de behoefte van het werkveld en biedt tevens perspectief om de focus uit te breiden tot buiten de drie sectoren van het sociale domein.

4.5 Aanbevelingen

Hoewel het panel elk van de drie standaarden met een voldoende heeft beoordeeld, heeft het op diverse plaatsen aangegeven waar ontwikkelaars en/of docenten blijvend aandacht aan zouden moeten schenken. Deze aandachtspunten zijn ook tijdens de gespreksrondes aan de orde geweest en werden door de gesprekspartners als zodanig herkend en gedeeld.

Niettemin worden ze hieronder als aanbevelingen nog eens extra opgesomd:

- Draag waar mogelijk bij aan de ontwikkeling van Ervaringsdeskundige tot een duidelijke visie op ervaringsdeskundige als functie dan wel als beroep, bijvoorbeeld door hierop samen met de Hanzehogeschool Groningen een visie te ontwikkelen.
- Overweeg of het huidige theoretische concept van ervaringsdeskundigheid, dat uitgaat van de eigen herstelervaring van de student, moet worden herzien wanneer de Ad haar focus uitbreidt tot buiten de sectoren GGZ, verslavingszorg en maatschappelijke opvang.
- Blijf alert op de paradox dat ervaringsdeskundigen die het hbo-bachelorprogramma gaan volgen, op den duur hun specifieke ervaringsdeskundigheid kunnen verliezen.
- Geef bij de onderwijsontwikkeling extra aandacht aan de manier waarop studenten zich in het hele curriculum de verschillende onderzoeksaspecten eigen moeten maken en voorbereid worden op taken als kwaliteitsverbetering en beleidsontwikkeling, zoals beschreven in het landelijke beroepscompetentieprofiel (niveau D).
- In het verlengde van het voorgaande: geef de afstudeeropdracht een duidelijkere en explicietere plaats in het programma.
- Blijf als team, zonder in therapie te vervallen, voldoende aandacht geven aan een zorgende omgeving.

5 Overzicht oordelen

Onderwerp	Standaarden	Oordeel
1 Beoogde eindkwalificaties	1. De beoogde eindkwalificaties van het Ad-programma zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	Voldoet
2 Onderwijsleeromgeving	2. Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	Voldoet
3 Toetsing	3. Het Ad-programma beschikt over een adequaat systeem van toetsing	Voldoet
Algemene conclusie		Voldoende

Bijlage 1: Samenstelling panel

Rudi Roose, panelvoorzitter en vakdeskundige

Rudi Roose is, na jaren werkzaam te zijn geweest in de zorg voor personen met een handicap en in de bijzondere jeugdzorg, als universitair docent verbonden aan de vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek van de Universiteit Gent (UGent). Hij doceert onder meer sociaal werktheorieën, maatschappelijke dienstverlening en jeugdrecht en jeugdhulp. Sinds 2016 is hij voorzitter van de opleidingscommissie van de master Sociaal Werk. Hij is voorzitter van het contactcomité van organisaties voor jeugdzorg en voorzitter van The International Social Work and Society Academy (TISSA). Verder is hij lid van diverse redactieraden, waaronder (als associate editor) The European Journal of Social Work.

Cees van Dongen, panellid en domeindeskundige

Cees van Dongen is vanaf februari 1991 in dienst bij Avans Hogeschool (voorheen Hogeschool 's-Hertogenbosch). Hij is begonnen als docent en werd vrijwel direct daarna hoofd van de opleiding Culturele en Maatschappelijke Vorming. Na het samengaan met twee andere sociaal-agogische opleidingen in de Academie voor Gedrag en Maatschappij werd hij mede-directeur van deze academie. Na de fusie met de toenmalige faculteit Gamma van de Hogeschool Brabant werd hij directielid van de Academie voor Sociale Studies in Breda en Den Bosch. Na de splitsing van deze academie in twee zelfstandige academies voor Sociale Studies werd hij directeur van de Academie voor Sociale Studies 's-Hertogenbosch. Sinds oktober 2007 is hij senior beleidsadviseur voor Avans Hogeschool. Als directeur Sociale Studies was hij tevens lid van het sectoraal adviescollege ten behoeve van het HSAO-onderwijs (SAC-HSAO) en vanuit het SAC tevens lid van het Platform Kwalificatiebeleid Zorg en Welzijn. Ook was hij lid van de Werkgroep Implementatie en Verspreiding nieuwe beroepenstructuur Zorg en Welzijn en lid van de stuurgroep Convenant Samen Werken Samen Leren (convenant tussen Gehandicaptenzorg in Noord-Oost Brabant en mbo en hbo).

Rik Bovenberg, panellid en werkvelddeskundige

Rik Bovenberg is zijn loopbaan ooit begonnen als maatschappelijk werker. Na diverse andere functies is hij sinds 2000 directeur-bestuurder van Maatschappelijke Dienstverlening Flevoland. Daarnaast is hij momenteel lid van het algemeen bestuur van de branchevereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren NNVK en lid van de raad van advies van het Kenniscentrum Sociale Innovatie van de Hogeschool Utrecht. Ook is hij voorzitter van het bestuur van de Marie Kamphuisstichting (MKS). Vanwege de MKS is een bijzondere leerstoel gevestigd aan de Universiteit voor Humanistiek. Andere relevante activiteiten zijn het lidmaatschap van de redactieraad van het vakblad *Maatwerk* en het voorzitterschap van de commissie Kwaliteit en Professionaliteit van de MOgroep, de landelijke werkgeversorganisatie voor de branche welzijn en maatschappelijke dienstverlening. Sinds 1994 is hij tevens organisator en reisleader van vrijwel jaarlijkse studiereizen naar de Verenigde Staten of Canada, gericht op social work, schulden en armoede.

Christa Claeys, panellid en werkvelddeskundige

Christa Claeys heeft na jaren (1986-1999) gewerkt te hebben binnen de bijzondere jeugdzorg (gezinsbegeleidster bij gezinnen in armoede) de stap gezet naar het volwassenenonderwijs (Centrum voor Volwassenenonderwijs, Vormingsleergang voor Sociaal en Pedagogisch Werk Gent). Een paar jaar werkte ze als lector binnen de opleiding

Graduaat Orthopedagogie en docent in jeugd en gehandicaptenzorg. In 2000 startte ze pionierswerk als procesbegeleidster in de allereerste groep ervaringsdeskundigen in de armoede en sociale uitsluiting, waar ze nu de laatste dertien jaar als opleidingscoördinator werkzaam is. Reeds vijf opleidingsgroepen zijn in Gent afgestudeerd. Vanaf het begin reeds voerde ze mee onderzoek in de ontwikkeling van een goed opleidingsprofiel voor deze opleiding. Intussen zijn er drie ontwikkelingen geweest binnen het opleidingsprofiel. Jarenlang heeft ze langdurige opleidingen gevolgd voor het werken met kwetsbare doelgroepen (TGI-opleiding in Nederland, supervisie- en coachingsopleiding, contextuele hulpverlening, gezinsbegeleiding, systeemvisie) en gaf ze supervisie aan gezinsbegeleiders en supervisie aan supervisoren. De voorbije jaren zetelt ze binnen dezelfde school als lid van de adviesraad Sociaal Cultureel Werk en maakt ze deel uit van het beleidsteam. Als opleidingscoördinator Ervaringsdeskundige, opleidingscoördinator Aanvullende Algemene Vorming (AAV) voor mensen zonder diploma secundair onderwijs en als zorgcoördinator werkt ze reeds twintig jaar binnen het onderwijs. Het mee uitbouwen van goede opleidingsprofielen voor diverse opleidingen binnen de school behoort tot haar core business; het samenwerken met opgeleide ervaringsdeskundigen behoort tot haar dagelijkse realiteit.

Eline Leo, student-lid

Eline Leo is student aan de wo-master Onderwijskunde, Universiteit van Amsterdam. Zij heeft als student-lid deelgenomen aan diverse toetsen nieuwe opleidingen.

Alle panelleden hebben een onafhankelijkheids- en onpartijdigheidsverklaring ingevuld en ondertekend.

Het panel werd bijgestaan door Henri Ponds, beleidsmedewerker NVAO, procescoördinator en Rietje van Vliet, extern secretaris.

Bijlage 2: Programma locatiebezoek

Het panel heeft een bezoek gebracht aan de locatie op 6 juli 2016.

Locatie:	Campus TU Eindhoven Het Eeuwsel 2 te Eindhoven (gebouw S1 ruimte 0.20)
Programma:	
09.00u – 09.30u	<i>Ontvangst</i> <i>Intern beraad (besloten)</i>
09.30u – 10.00u	<i>Gesprek met het opleidingsmanagement en -bestuur</i> – Ilse Tamrouti-Makkink, directeur FHSS – Lilian Linders, lector, FHSS, lectoraat Beroepsinnovatie Social Work – Petra Stuit, manager docenten FHSS
10.15u – 11.30u	<i>Gesprek met het ontwikkelteam</i> – Jos Terhaag, kerndocent en ontwikkelaar Ad, FHSS – Ans Lemmens, kerndocent en ontwikkelaar Ad, FHSS – Lonneke Gerrits, onderwijskundige en voorzitter curriculum-commissie en ontwikkelaar Ad, FHSS – Nicole Hoeymans, gastdocent/ervaringsdeskundige, GGZE
11.45u – 12.30u	<i>Gesprek met docenten</i> – Viola van de Berk, docent FHSS, ontwikkelaar Ad – Bram Gootjes, docent FHSS, ontwikkelaar Ad – Annemarie Heuver, kerndocent en ontwikkelaar, FHSS – Joyce Mols, docent FHSS en lid lectoraat
12.15u – 13.00u	<i>Lunch</i> <i>Intern beraad (besloten)</i>
13.15u – 14.00u	<i>Gesprek met de examen- en toetscommissie</i> – Petra van Zon, voorzitter examencommissie FHSS – Peter van Zilfhout, lid examencommissie FHSS – Boukje Jansen, voorzitter toetscommissie
14.15u – 15.00u	<i>Gesprek met werkveldpartners</i> – Bram Berkvens, manager Fameus GGZ, Breeburg – Rob Lammers, manager Groeirijk, GGZ Eindhoven – Roland van den Nieuwenhuizen, senior ervaringswerker Markieza, Eindhoven – Ivy Veira, casemanager specialist, GGZE De Boei
15.00u – 16.30u	<i>Intern beraad (besloten)</i>
16.30u – 16.45u	<i>Beknopte terugkoppeling</i> – Vertegenwoordigers instellingsbestuur, opleidingsmanagement en andere afgevaardigden gespreksgroepen.

Bijlage 3: Overzicht van bestudeerde documenten

Informatiedossier Toets Nieuwe Associate-degree, Ad Ervaringsdeskundige in de zorg
(FHSS, december 2015)

Overzichtsdocumenten

Afkortingenlijst

Curriculumoverzicht jaar 1 en 2 Ad Ervaringsdeskundige in de zorg

Grafisch overzicht opleiding Ad, Bachelor Social Work en Deeltijd Social Work

Intakeprotocol en voorbeeldmail

Literatuurlijst

Brondocumenten

Basiscurriculum Ervaringsdeskundigheid. Bouwstenen voor onderwijs en opleidingen voor
ervaringsdeskundigen (Trimbos-instituut, HEE!, Kenniscentrum Phrenos, 2015)

Beleidsnotitie Studeren met een beperking, FHSS, januari 2015 – september 2016 (FHSS,
januari 2015)

Beroepscompetentieprofiel Ervaringsdeskundigheid (GGZ Nederland, Trimbos-instituut,
HEE!, Kenniscentrum Phrenos, 2013)

Contacten met het werkveld

Criteria Praktijkleerplaats (FHSS, januari 2016)

Cv's kerndocenten team Ad Ervaringsdeskundige in de zorg

Didactische principes FHSS

Documentatie Macrodoelmatigheidstoets Ad Ervaringsdeskundige in de zorg, inclusief
Positief besluit Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs d.d. 22 september 2015

Handboek Toetskwaliteit FHSS 2015-2016 (FHSS, november 2015)

KLOTS-schema studiejaar 1 Ad Ervaringsdeskundige in de zorg

KLOTS-schema studiejaar 1 Bachelor Social Work deeltijd (SW, 17 mei 2016)

Literatuurlijst Ad Ervaringsdeskundige in de zorg, studiejaar 1 (FHSS, 2016)

Niveau 5 NLQF Kwalificatiekader

Onderwijs- en examenregeling:

- OER Ad Ervaringsdeskundige in de zorg 2016-2017 (FHSS, 2016)
- OER-tabellen bacheloropleiding Social Work 2016-2017, 1e leerjaar deeltijd (FHSS,
2016)
- OER-tabellen Ad Ervaringsdeskundige in de zorg 2016-2017 (FHSS, 2016)

Onderwijs- en leervisie 2015-2020 (FHSS, 15 juni 2015)

Organisatiestructuur FHSS

Taxonomie van Bloom

Toelichting DESTEP-analyse

Vele takken, één stam. Kader voor hoger sociaal-agogische opleidingen (SWP, 2008)

Verslagen relevante commissies:

- Notulen Landelijk Overleg Social Work d.d. 25 februari 2014, 10 februari en 9 oktober
2015
- Notulen Raad van Advies FHSS d.d. 9 juli en 12 november 2015

Visitatierapport hbo-bachelor Social Work (Hobéon, 2013)

Voorzieningen FHSS, Ad Ervaringsdeskundige in de zorg

Studiemateriaal

Leerlijn Ervaringsdeskundigheid: leerarrangementen studiejaar 1, periode 1-4

Leerlijn SB/Praktijk: Beschrijving leerlijn en Criteria praktijkleerplaats

Leerlijn Theorie: Docentenhandleidingen studiejaar 1, periode 1-4

Documenten beschikbaar gesteld tijdens locatiebezoek

Diverse studieboeken van de literatuurlijst (verplicht en geadviseerd)

Bijlage 4: Lijst met afkortingen

Ad	Associate-degree
Ba	bachelor
EC	European Credits (studiepunten)
FHSS	Fontys Hogeschool Sociale Studies
GGz	Gestelijke Gezondheidszorg
hbo	hoger beroepsonderwijs
IGPB	Instituut voor Gebruikersparticipatie en Beleid
IPT	Intensieve Pedagogische Thuisbegeleiding (basisopleiding)
KLOTS	Kwalificaties-Leerdoelen-Onderwijseenheid-Toetsing-Studiepunten
Ma	master
NLQF	Dutch Qualifications Framework / Nederlands kwalificatieraamwerk
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
OER	Onderwijs- en examenregeling
SB	Studiebegeleiding
TOED	Training Opleiding Ervarings Deskundigheid
Wo	wetenschappelijk onderwijs

Het adviesrapport is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op beperkte toetsing van het nieuwe Associate-degreeprogramma Ervaringsdeskundige in de zorg van de Fontys Hogescholen.

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)
Parkstraat 28
Postbus 85498 | 2508 CD DEN HAAG
T 31 70 312 23 00
E info@nvao.net
W www.nvao.net

Aanvraagnummer 004488